

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Засновано у 2001 р.

Випуск 8

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Київ 2003

УДК 330.3+336+658
ББК 65.9(4УКР)29-2я43
М43

Редакційна колегія

Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — головний редактор
Гайченко В. А., д-р біол. наук, проф. — заступник головного редактора
Корінний М. М., канд. іст. наук, доц. — відповідальний редактор
Марусева О. А. — відповідальний секретар

Економічні науки

Захожай В. Б., д-р екон. наук, проф., *Федоренко В. Г.*, д-р екон. наук, проф., *Титова Н. А.*, д-р екон. наук, проф., *Куценко В. І.*, д-р екон. наук, проф., *Осокіна В. В.*, канд. екон. наук, проф., *Онищенко В. П.*, д-р екон. наук, проф.

Психологічні науки

Максименко С. Д., д-р психол. наук, проф., акад. АПН, *Балл Г. А.*, д-р психол. наук, проф., *Ложкін Г. В.*, д-р психол. наук, проф., *Коломінський Н. Л.*, д-р психол. наук, проф., *Чуприков А. П.*, д-р мед. наук, проф., *Бурлачук Л. Ф.*, д-р психол. наук, проф., чл.-кор. АПН

Соціологічні науки

Судаков В. І., д-р соціол. наук, проф., *Ручка А. О.*, д-р філос. наук, проф., *Шкляр Л. Є.*, д-р політ. наук, проф., *Пилипенко В. Є.*, д-р соціол. наук, проф., *Танченко В. В.*, д-р філос. наук, проф.

Політичні науки

Бабкіна О. В., д-р політ. наук, проф., *Бєбик В. М.*, д-р політ. наук, проф., *Горбатенко В. П.*, д-р політ. наук, проф., *Храмов В. О.*, д-р політ. наук, проф., *Шуба О. В.*, д-р політ. наук, проф.

Юридичні науки

Мироненко Н. М., д-р юрид. наук, проф., *Марчук В. М.*, д-р юрид. наук, проф., *Скритнюк О. В.*, д-р юрид. наук, проф., *Калужний Р. А.*, д-р юрид. наук, проф., *Бабкін В. Д.*, д-р юрид. наук, проф.

Менеджмент

Федулова Л. І., д-р екон. наук, проф., *Гавєський Б. А.*, д-р філос. наук, проф., *Дахно І. І.*, д-р екон. наук, проф., *Дмитренко Г. А.*, д-р екон. наук, проф., *Воротіна Л. І.*, д-р екон. наук, проф.

Рекомендовано Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 6 від 30.09.02)

Міжрегіональна Академія управління персоналом.

М43 Наукові праці МАУП / Редкол.: М. Ф. Головатий (голов. ред.) та ін. — К.: МАУП, 2001. — ISBN 966-608-120-2

Вип. 8: Проблеми формування і розвитку ринкової економіки в Україні. — 2003. — 356 с. — Бібліогр. в кінці ст.
ISBN 966-608-345-0

У збірнику подано статті учасників трьох наукових конференцій, що відбулися у 2001–2002 рр. Розглядаються проблеми формування і розвитку ринкової економіки в Україні. Докладно висвітлюються проблеми підприємництва і маркетингу, розвитку фінансового ринку України, удосконалення фінансового контролю.

Для науковців, викладачів, державних службовців, усіх, хто цікавиться питаннями ринкової економіки.

Збірник "Наукові праці МАУП" зареєстровано Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України (свідоцтво від 11.04.02 за № 6048, серія КВ) як наукове видання, у якому висвітлюються результати новітніх наукових досліджень в галузях економіки, менеджменту, політології, соціології, психології, права, матеріалів наукових конференцій.

ISBN 966-608-120-2
ISBN 966-608-345-0

ББК 65.9(4УКР)29-2я43

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2003

В. Є. Воротін Форми державного регулювання фінансового ринку в ринкових умовах господарювання в Україні	163	М. Ф. Базась, М. М. Матюха Напрями ефективного використання інвестицій для підвищення конкурентоспроможності вітчизняного фінансового ринку	222
Л. І. Федулова Концептуальні підходи до розробки конкурентної стратегії банку	165	І. Я. Софіщенко До питання про організаційні форми міжнародної банківської діяльності	225
С. Г. Шклярук Фінансовий ринок: основні тенденції, проблеми та перспективи	173	М. Д. Лутак Обов'язкове страхування цивільної відповідальності: проблеми та перспективи	228
Н. В. Циганова, Г. В. Кучер Сучасний стан і проблеми управління державним боргом в Україні	179	В. Д. Бігдаш Особливості дослідження вітчизняного страхового ринку при розробці стратегії страховика	234
В. Г. Жила Фінансове забезпечення галузей соціально-культурної сфери	183	І. П. Волощук, Л. І. Федулова Управління ризиками в системі менеджменту банку	240
Я. В. Литвиненко Вплив податкової системи на фінансовий ринок України	185	О. О. Шишко Місце кредитного ризику в системі ризиків банку	246
Т. В. Жила Еволюція економічної думки і її вплив на розвиток фінансових відносин в Україні	188	І. А. Аванесова Характеристика елементів регулювання кредитної діяльності Київської Русі	251
М. В. Грідчина, Н. Г. Яковлева Захист прав і інтересів інвесторів як чинник розвитку фондового ринку України	190	А. А. Милай К вопросу развития локальной платежной системы с использованием пластиковых карточек	255
М. Ф. Базась, О. М. Ромашко Вплив інвестицій на розвиток фінансового ринку в Україні	194	С. А. Циганов, Д. М. Костан Роль комерційних банків у формуванні інфраструктури фондового ринку	258
Н. Б. Савіна Методи факторного аналізу результативності інвестицій	196	Т. П. Осташишин Розвиток системи страхування депозитів в Україні	261
В. Г. Федоренко, О. В. Мажуга, Л. Л. Заклюка, В. С. Малов, І. О. Маринич Фінансування інвестиційних програм в Україні	201	Ю. О. Тараненко, Т. П. Осташишин Підвищення безпеки банківської таємниці	264
Н. Г. Яковлева Поліпшення фінансового стану підприємств як чинник розвитку фінансового ринку	205	О. А. Романенко Удосконалення роботи банків на фінансовому ринку	266
І. М. Калашніков Інвестиційна діяльність – складова стійкого розвитку України	208	О. М. Покойова, Г. С. Мельнікова Фінансові деривативи – удосконалені замінники класичних інструментів традиційного грошового ринку	269
Н. І. Коломійченко Інвестиційні ресурси населення	211	О. М. Покойова, А. В. Шаперенков Проблеми підготовки персоналу для фінансового ринку України	272
О. М. Юрковська, А. І. Смеляк Проблеми залучення інвестицій у розвиток Української пошти	216	В. Б. Альошин Проблеми законодавчого забезпечення розвитку фінансового ринку України	275
К. В. Ізмайлова Застосування методів регресійного аналізу для визначення розміру та структури додаткових джерел фінансування підприємства	219	Г. О. П'ятаченко Місце фінансового ринку в системі ринкових відносин	278

В. Г. ЖИЛА, проф.

(Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ)

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГАЛУЗЕЙ СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ

Наукові праці МАУП, 2003, вип. 8, с. 183–184

Практичне управління державним фінансуванням охорони здоров'я і освіти охоплює сукупність форм і методів цілеспрямованого впливу держави на формування і використання централізованих ресурсів, що є в розпорядженні державних органів управління охороною здоров'я і освітою.

Управління фінансуванням цих галузей ґрунтується на економічних закономірностях розвитку суспільства і розподілу валового внутрішнього продукту та національного доходу між державою й суб'єктами господарської діяльності, державою і населенням, галузями економіки і територіями. Управління державним фінансуванням включає об'єкт і суб'єкт управління.

Об'єктом управління є централізовані та децентралізовані фонди фінансових ресурсів, що створюються і використовуються в усіх ланках охорони здоров'я й освіти.

Суб'єкт управління — це фінансові підрозділи, зосереджені в міністерствах охорони здоров'я, науки і освіти, відомствах, об'єднаннях, закладах і установах державної форми власності, апараті Міністерства фінансів і місцевих фінансових органів, відповідних контрольно-ревізійних органах. Усі зазначені підрозділи фінансового апарату двох галузей соціально-культурної сфери мають певні функції, сферу впливу на фінансові відносини в цих галузях. Водночас слід виокремити загальні методи управління державним фінансуванням, до яких належать фінансове прогнозування, регулювання, стимулювання та контроль.

Прогнозування посідає провідне місце в управлінні державним фінансуванням. У процесі прогнозування оцінюється стан фінансів у галузі, виявляються можливості збільшення фінансових ресурсів, їх найефективнішого використання. При

прогнозуванні використовується великий обсяг інформації, що дає змогу глибше оцінювати ситуацію, що склалася, і на цій основі прийняти обґрунтовані рішення.

В умовах становлення ринкової економіки фінансове прогнозування передбачає застосування широкого арсеналу прийомів і методів. Насамперед це вільні ціни, попит і пропозиції, ринок капіталів, конкуренція тощо. При цьому мають бути враховані вимоги ринку: швидка зміна кон'юнктури, можливості додаткового перерозподілу ресурсів через фінансові установи.

Фінансове регулювання як елемент управління застосовується для підтримання раціональної структури розподілу фінансових ресурсів з використанням різноманітних інструментів впливу. Це, зокрема, податки, дотації, різноманітні виплати, за допомогою яких держава досягає поставлених цілей і згладжує ті явища у функціонуванні галузей, які не можуть бути вирішені суто ринковим механізмом.

Стимулювання в системі управління покликано забезпечити розвиток явищ і процесів, що мають на цьому етапі пріоритетне значення або за інших умов недостатньо сприятливі умови для саморозвитку. Використовуючи фінансові методи, держава передусім через пільги щодо податків, пільгове кредитування створює сприятливі умови для їх розвитку.

Контроль як елемент управління здійснюється у процесі прогнозування, регулювання та стимулювання і уможливорює виявлення відхилень фактичного використання фінансових ресурсів від передбачуваного програмами, бюджетом, а також резервів зростання фінансових ресурсів, спрямувати їх використання в найраціональнішому напрямі.

Організаційну і методичну роботу з управління фінансуванням соціально-культурної сфери здійснює Міністерство фінансів України. Повноваження і основні функції цього міністерства визначаються Положенням про Міністерство фінансів України, яке затверджує Кабінет Міністрів України.

Центральний апарат Міністерства фінансів України забезпечує реалізацію державної фінансової політики, розробляє конкретні методи впливу на ефективність використання фінансових ресурсів соціально-культурної сфери. Це досягається розробкою спільного з Міністерствами економіки та з питань європейської інтеграції України зведеного фінансового балансу держави і використанням його показників для складання бюджетів галузей соціально-культурної сфери.

Успішне фінансування галузей соціально-культурної сфери можливе за наявності правової основи. Для її формування Міністерство фінансів України розробляє проекти нормативних документів з питань бюджетів галузей соціально-культурної сфери. На їх основі відповідні міністерства розробляють інструкції про порядок застосування положень цих документів у відповідних економічних умовах.

До найважливіших функцій Центрального апарату Міністерства фінансів України щодо забезпечення державними фінансовими ресурсами галузей соціально-культурної сфери належать організація роботи зі складання і виконання їх бюджетів; методичне керівництво роботою в бюджетному, фінансовому плануванні, фінансуванні галузей, підготовка інформаційних матеріалів і доповідей Кабінету Міністрів України про хід виконання бюджетів галузей соціально-культурної сфери.

Важливими напрямками роботи Міністерства фінансів України є надання методичної і практичної допомоги міністерствам охорони здоров'я, ос-

віти і науки з фінансових питань, впровадження ринкових відносин, а також місцевим фінансовим органам в організації їх роботи. Апарат міністерства здійснює методичне керівництво фінансовим (бухгалтерським) обліком, встановлює порядок ведення обліку і складання звітності з виконання бюджетів галузей соціально-культурної сфери та їх одиниць.

Місцеві фінансові органи включають Міністерство фінансів Автономної Республіки Крим, об'єднані міські фінансові управління, районні фінансові відділи. Щодо забезпечення державними ресурсами підпорядкованих установ і закладів охорони здоров'я, науки і освіти місцеві фінансові органи розробляють проекти зведених балансів фінансових ресурсів для відповідних територій і на їх основі створюють бюджети відповідних рад народних депутатів. Згідно із затвердженими в бюджетах напрямами ці органи фінансують структурні підрозділи місцевої системи соціально-культурної сфери.

За даними статистичних і фінансових звітів, аналітичними і прогнозними розрахунками місцеві фінансові органи аналізують економічне і фінансове становище підпорядкованих їм підрозділів системи соціально-культурної сфери, формують банк відповідних даних з метою вишукування та мобілізації фінансових ресурсів для забезпечення потреб місцевих закладів охорони здоров'я, освіти та інших галузей соціально-культурної сфери.

Література

1. *Василик О. Д., Павлюк К. В.* Державні фінанси України. — К.: НІОС, 2002.
2. *Епіфанов А. О., Сало І. В., Д'яконова І. І.* Бюджет і фіскальна політика України. — К.: Наук. думка, 1997.
3. *Юрій С. І., Бескид Й. М.* Бюджетна система України. — К.: НІОС, 2000.